

SCHWEITZER FERENC 60 éves

„Emberi törvény: kibírni mindent,
s menni, menni mindig tovább!
Még akkor is, ha már nem élnek
benned remények és újabb csodák.”

Ernest Hemingway

Azt a SCHWEITZER Ferencet köszöntjük most hatvan éves születése napján, aki még gyermekes áhítattól tágult csodalátó szemmel indult el az úton. Aki pelyhes állú ifjúként, névtelen közkatónának lépett be a magyar földrajztudomány hadseregébe, s aki azóta csak küzdött, és megint csak küzdött fáradhatatlanul.

Harcolt a hegyekkel, harcolt a kőzetrétegekkel, harcolt az ismeretlennel. Mindig a tudásért, mindig az igazság kinyomozásáért vívta a csatáit. Szerény volt és csendes. Sohasem bántott mást, senkivel sem veszekedett. Sok évtizeden át nem egyéb, mint törhetetlen bizalom, a tudás szentségének acélos hite volt az ő

fegyvere. És a magaválasztotta kiváló munkatársak. Szívós küzdelmekben, lépcsőről-lépésre kényszerítette ki a megismerés sorozatos győzelmeit. Bebizonyította, hogy így is végig lehet járni a legmagasabb csúcsokig felvezető utat.

A szlovákiai Nagyfödemesen született 1939. októberében. A Szegedi Tanárképző Főiskolán megszerzett földrajz szakos tanári diplomájával nyomban beiratkozott az ELTE geográfus szakára, s

1965-re azt is elvégezte. Már 1964-ben az MTA Földrajztudományi Kutató Intézetének tudományos munkatársává szegődött, ahol azonnal PÉCSI Márton mellé csatlakozva, hamar jártassá vált a földrajztudományok széles körében, a mindenkori legkorszerűbb irányzatokban. Fáradhatatlan volt a terepjárásban, éles szemű a megfigyelésekben és legendás szorgalmú az adatgyűjtésekben. 1982-től már tudományos főmunkatársként dolgozott, 1988-ban pedig ő lett az Intézet Geomorfológiai Osztályának vezetője. 1993-ban választották meg az FKI igazgatóhelyettesének, 1996-tól kezdve pedig ő az Intézet köztisztviselői között álló igazgatója.

SCHWEITZER Ferenc a ma élő magyar természetföldrajzos tudósgeneráció egyik élenjáró, nemzetközileg is elismert, nagy munkabírású és kiemelkedő szerepű személyisége. Főként a mérnöki geomorfológiai térképezés, a pliocén és a negyedidőszaki geomorfológiai szintek és travertin előfordulások kutatásában, a késő kainozoikum geomorfológiájának, geokronológiájának és paleoklimatológiájának a megismerésében, a környezetvédelem egyes témaköreiben, valamint az építési előtervezés terén ért el kimagasló tudományos eredményeket. Több hazai és nemzetközi projekt és intézmény kutatási munkájának vezető koordinátora.

Elősorban ösföldrajzi–geomorfológiai kérdésekkel és aktuálföldrajzi problémákkal foglalkozott igen sikeresen. Területi–regionális vizsgálatai kiterjedtek nem csak a hazai, hanem a Föld nagy részét érintő külföldi kistérségek tájanalízisére, sőt globális kérdésköröket is érintettek.

A földrajzon kívül a földtan, a paleoklimatológia, a talajtan, sőt a régészet szakterületeit is gazdagították tudományos eredményei. Különösen jelentősek a Kárpát-medencére és tágabb környékére, sőt az egész Északi-féltekére kitérítő kutatásai, amelyekkel a földtörténet utolsó 10–12 millió évet felölelő szárazföldi periodizációját, geomorfológiai fejlődéstörténetének alapvető vázát alkotta meg, a domborzati formák és a korrelatív üledékek, nagymértékben a travertinok alapján. Bizonyította a Kárpát-medence miocén végi–pliocén eleji meleg, szubaridus felszínformálódását.

Jelentősek és általános érvényűek a klasszikus geomorfológiai irányzatokba sorolható vizsgálati eredményei, különösen a forrásbarlangok korára, a régészeti, főként a paleolitik telepek keletkezési idejére vonatkozó megállapításai, lösz- és terasz kutatásai, a tavak, folyóvizek eróziós–akkumulációs felszínformálására, a domborzati formák kialakulására, a domborzat és a neotektonika közötti összefüggések feltárására irányult kutatásai. A természetföldrajzi alap kutatásokon kívül olyan aktuális irányzatokat is művel, amelyek a Kárpát–Balkán térség regionális környezeti kérdésköröit és a környezeti változásokat követő társadalmi–földrajzi problémákat érintik. (Ilyenek pl. az atomerőművek térségének környezetgeomorfológiai vizsgálata, az atomerőművekből kikerülő radionukleidok tranzitútjának és leülepedési helyeinek kimutatása stb., vagy a nagyberuházások, hulladéklerakóhelyek, veszélyes radioaktív és kommunális hulladékok telephely kiválasztása földrajzi kritériumrendszerének kidolgozása.) Komplex szemléletű geoökológiai eredményeivel úttörő szerepet vállalt aktuális területhasznosítási problémák gyakorlati megoldásának tudományos megalapozásában.

Mindez publikációinak hosszú sorában, köztük a „*Domborzatformálódás a Kárpát-medencében és környezetében a fiatal újkorban és a negyedidőszak határán*” című, 1993-ban nagy sikerrel megvédett akadémiai doktori értekezésében is megnyilvánult. Eredményes tudományos pályafutását jelentősen segítette három évtizeden át kiépített nemzetközi kapcsolatrendszere. Jól ismerik őt világszerte külföldi szakmai berkekben. Hosszabb tanulmányutakat tett, kutatásokat folytatott Európa 22 országában, továbbá Észak- és Dél-Amerikában, Izraelben, Törökországban, Iránban, Kínában, Melanéziában, Polinéziában és Dél-Afrikában. Számos nemzetközi konferencián vett részt és tartott előadásokat. 3 magyar nyelvű szakkönyvet írt. Több mint 100 könyvfejezet és tanulmány, idegen nyelven alkotott, külföldön megjelent publikációk, mintegy 60 egyéb tudományos közlemény, 15 tervtanulmány és 9 tudományos beszámoló, tematikus térképek sorának szerzője, ill. társszerzője, 4 idegen nyelvű kötet társszerkesztője, ill. szerzője. Színvonalas munkásságának visszhangjáról kb. 450 db hivatkozás tanúskodik.

Kimagasló eredménnyel vesz részt már régóta a geográfia felsőfokú oktatásában is. 1988-tól a pécsi JPTE Földrajzi Tanszékén másodállású egyetemi docens, 1995-ben habilitált, 1996-tól professzorként működik. Tudományos vizsgálatainak eredményeit beépítette egyetemi oktatómunkájába. Mindenkori alaptörekvése volt a végzős hallgatók fokozott felkészítése a gyakorlati feladatok ellátására (pl. az önkormányzatoknál a hulladékéelhelyezésben, a környezetvédelmi feladatokban való közremű-

kódésre stb.). Szaktanulmányaival, jegyzeteivel, térképeivel és könyveivel egyaránt hasznosan szolgált mind a tudományos megismerést, mind pedig a felsőfokú oktatást és a posztgraduális továbbképzést. Tanítványai jól képzett geográfus szakemberekként vagy tanárokként kerülnek ki az életbe. Egyre többen gazdagítják közülük PhD fokozatot szerezve is a szakterület eredményeit.

SCHWEITZER Ferenc tudományos-közéleti, tudományos-szervezői tevékenysége is széles körű. Hosszabb ideig volt elnöke a Földrajzi Tudományos Bizottság Geomorfológiai Albizottságának. Jelenleg a MTA Földrajz II. Bizottság tagja, vezetőségi tagja a Radiológiai Bizottságnak. A MTA Doktori Tanácsa Földtudományi I. Szakbizottságának titkára, az INQUA Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke, a Kárpát–Balkán Geomorfológiai Bizottság titkára, a Magyar Földrajzi Társaság Választmányának tagja és a Nemzetközi Negyedkorkutató Társulás Löszbizottsága Geotechnikai programjának elnöke. Tudományos és tudományos-szervezői munkásságát több kitüntetéssel ismerték el. 1976-ban a Földtani Kutatás Kiváló Dolgozója, 1987-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatának tulajdonosa lett, 1995-ben pedig a Magyar Földrajzi Társaság legrangosabb kitüntetését, a Lóczy Lajos érmet is elnyerte.

Kedves Feri Barátunk! Engedd meg most nekünk, hogy szakmánk teljes nyilvánossága előtt is a régi jó barátként öleljünk meg Téged, s az egész hazai és nemzetközi geográfus társadalom hátláját és szeretetét tolmácsolva gratuláljunk mindazért, amit életedben a magyar földrajztudományért tettél. Kor- és pályatársaid nevében nagy elismeréssel köszöntünk e jeles évfordulón. Büszkék vagyunk Reád. Céljaidat, küzdelmeidet megértjük és támogatjuk. Szívvel kívánunk jó erőt és egészséget a magyar geográfia ügyéért megvívandó további eredményes harcaidhoz!

JAKUCS LÁSZLÓ–MAROSI SÁNDOR

Főszerkesztőnk, Marosi Sándor 70 éves

A *Földrajzi Értesítő* minden száma – a 47 éve napvilágot látott legelsőjétől kezdve – magán viseli egy szerkesztő keze nyomát, aki szinte egyetlen tanulmányt, de még könyvismertetést sem engedte „olvasatlanul” a nyomdába. Fájtalta a sajtóhibákat, hiányolta a kényszerűségből kimaradt cikkeket, sajnálkozott a határidő csúszásain, igyekezett növelni a folyóirat ismertségét, az előfizetők körét, hogy csak néhány jelét említsük annak, mennyire a szívében viselte az MTA Földrajztudományi Kutatóintézet kiadványának sorsát. Ez az ember természetesen nem más, mint MAROSI Sándor, az MTA levelező tagja, a kezdetektől szerkesztője, majd 1973-tól főszerkesztője az *Értesítő*nek.

Nem lehetett könnyű dolga, amikor falusi (soltvadkerti) iskolásként magasabb célt tűzött maga elé, mint társai, hiszen sokgyermekes családban nevelkedve, iskoláztatása szüleitől is, saját magától is nagy áldozatokat követelt. Miután a kiskunhalasi gimnáziumban érettségi bizonyítványt szerzett, az Eötvös Loránd Tudományegyetem földrajz-történelem szakán folytatta tanulmányait, méghozzá olyan sikerrel, hogy első munkahelyként az Akadémia Földrajztudományi Kutatócsoportjához, egy lelkes, fiatal társaságba került.

Akkoriban sem volt hiány szép, de alapos felkészültséget és eredeti ötleteket megkívánó feladatokban. MAROSI Sándor bőségesen kivette ezekből a részét: geológiai-geomorfológiai feltáró és térképező munkát végzett a Mezőföldön, tanulmányozta a Csepel-sziget és a Pesti-síkság felszínfejlődését, monográfiát írt Belső-Somogy kialakulásáról és felszínalaktanáról, főleg mezőgazdasági típus-